

СВОБОДА ЯК ОСНОВНА ЦІННІСТЬ У ПРАВІ

Терещенко Владислав Сергійович,

студент 1-го курсу

Навчально-наукового інституту заочного
та дистанційного навчання

Національної академії внутрішніх справ

Складний процес формування громадянського суспільства та правової держави в Україні, викликає потребу теоретичного дослідження феномену права у його аксіологічному прояві. Виконуючи функцію засобу організації й упорядкування суспільних відносин, право в Україні набуває особливого значення й у зв'язку з процесами євроінтеграції, входження України у світовий правовий простір. Виступаючи одним із засобів утілення у життя таких загальнолюдських цінностей як свобода, рівність, справедливість право актуалізує розвиток теоретичної думки щодо співвідношення людини і права, держави і суспільства.

У цьому зв'язку новим змістом наповнюється одне з фундаментальних положень Конституції України, яке проголошує людину, її здоров'я і життя, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю, а тому аксіологічний (ціннісний) вимір цього та інших гуманістичних положень потребує подальшого обґрунтування.

Визнання людини найвищою соціальною цінністю в Україні має спричинити оновлення її правової системи. Тому актуальність теми зумовлена формуванням права, як аксіологічного явища та розвитком таких цінностей у праві, як рівність, свобода і справедливість; необхідністю використання аксіологічного потенціалу права як основи його соціальної значущості і ефективності в умовах формування в Україні нових соціальних цінностей і становлення правової держави.

Принцип рівності всіх перед законом і судом та недопустимість встановлення певних привілеїв або обмежень у правах і обов'язках «за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками» (ст. 24 Конституції України) у відношенні свободи виступає в якості її розумної межі, однакової для всіх [1, с. 309]. Свобода повинна проявлятися у таких двох всім давно відомих аспектах:

1. «дозволено те, що не заборонено законом»;
2. «дозволено все, що прямо передбачено в законі».

Якщо суспільство і кожна людина будуть дотримуватися цих елементарних правил, то свобода буде всіх влаштовувати, не спостерігатиметься такий широкий безлад, який зараз панує у суспільстві.

Процес аксіологічного осмислення права набуває останнім часом глобального характеру. Це зумовлюється проникненням правових цінностей до вищих рівнів загальноосвітніх ціннісних ієрархій. Водночас фундаментальні цінності людини стають базою аксіології права, утворюючи сутнісну константу юридичного простору. Однією з основоположних цінностей індивіда є потреба у свободі. Остання трансформуючись у юридично оформлену свободу, здатна подолати «відчуження» людини у сфері права. Зокрема, усунути сприйняття індивідом правових цінностей як порожніх абстракцій, а не результату особистої творчості. У логіці взаємозв'язків свободи, рівності та справедливості право виступає елементом загального блага, оскільки покликане їх забезпечити. І навпаки, загальне благо є результатом функціонування права. Ціннісні відмінності загального блага і права полягають у тому, що благо виступає як цінність-ціль, а право як цінність-засіб, який використовується для досягнення інших, більш значимих цінностей [37, с. 9].

Свобода індивіда – основний підсумок і головний критерій досягнень людської цивілізації на різних етапах її історичного становлення і розвитку. Свобода можлива лише як право, лише у правовій формі, і лише право регулює відносні поняття свободу і безлад. Проблема взаємозв'язку права і свободи є одвічною проблемою самовизначення людства. Розуміння права як форми зовнішнього примусу сприймає особисту свободу індивіда, як можливість правового примусу. Свавілья та порушення свободи, може розглядатися як загальний закон природи, що виявляється у взаємовідносинах суб'єктів [2].

Свобода – це здатність людини чинити відповідно до своїх бажань, інтересів і цілей на основі знання об'єктивної дійсності. Свобода – в найзагальнішому значенні, наявність можливості вибору, варіантів витоку подій. Відсутність вибору, варіантів розходження події рівносильна відсутності свободи. Свобода є одним з проявів випадковості, керованої свободою волі (навмисність волі, усвідомлена свобода) або стохастичним законом (непередбачуваність витоку події, неусвідомлена свобода). В цьому значенні, поняття «свобода» протилежно поняттю «необхідність» [3].

Свобода є фундаментальною характеристикою людського існування, оскільки свобода не те, чим володіють люди, а те, чим вони є за своєю суттю. Як універсальна характеристика людського буття, свобода стосується здатності людини обирати своє буття та керувати ним і безпосередньо пов'язана з відчуттям залежності, відчуження та відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Донченко О. П. Свобода як всезагальний принцип права. *Проблеми філософії права*. 2005. Том III. С.307-311.

2. Донченко О. П. Свобода як категорія права (герменевтичний аспект). *Актуальні проблеми держави і права*. 2009. № 50. С. 45-50.
3. Донченко О. П. Свобода як категорія права. автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: спец. 12.00.12. «філософія права». Одеса, 2010. 20 с.

ПРАВОВА СИСТЕМА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Яворницька Антоніна Миколаївна,

студентка 2-го курсу

Прикарпатського факультету

(м. Івано-Франківськ)

Національної академії внутрішніх справ

Правова система Великобританії (повна назва Сполучене Королівство Великобританії і Північної Ірландії) має багату і змістовну історію свого розвитку, в ході якого виділилася самостійна, досить велика правова сім'я. Система загального права значною мірою вплинула на становлення і розвиток правових систем країн, які політично були пов'язані з Великобританією. Загальне право Великобританії зробило вирішальний вплив на розвиток правової системи США, яка в даний час багато в чому відрізняється від правової системи сучасної Великобританії, але входить разом з нею в сім'ю загального права.

Актуальність і проблематика даної теми полягає в тому що, незважаючи на те, що Україна належить до романо-германського типу права, на сьогодні високі темпи законодавчої діяльності характеризуються безсистемністю та хаотичністю, відсутністю науково обґрунтованої системи нормативно-правових актів, механізмів їхнього втілення в життя. Зазначене породжує необхідність оперативно вносити до них зміни та доповнення. Усе вищевикладене свідчить, що англійське право є саме тією моделлю права, що містить в собі раціональне зерно, яке доцільно взяти до уваги в процесі проведення законодавчої діяльності та судово-правової реформи в Україні.

Англо-саксонська правова сім'я (система загального права) – це система, яка є сукупністю національних правових систем, що мають загальні риси, які проявляються у єдності закономірностей і тенденцій на основі норми, що сформульована суддями в судовому прецеденті, який є основним джерелом (формою) права, в поділі права на загальне право і право справедливості, у превалюванні процесуального права над матеріальним [1, с. 103]. Ця сім'я сформувалася багато століть тому у Великобританії. Витоком цього типу правової